

RIKTLINJER HANDLÄGGNING AV FÖRSÖRJNINGSSTÖD OCH EKONOMISKT BISTÅND FÖR LIVSFÖRING I ÖVRIGT

Innehåll

1. Riktlinjernas syfte och tillämpning	6
1.1 Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd	6
1.2 Vem får besluta om vad?	7
2. Socialtjänstens uppdrag och handläggning	8
2.1 Uppdrag	8
2.1.1 Självförsörjning	8
2.1.2 Utredning – planering	8
2.2 Handläggningsrutiner	9
2.2.1 Ansökan och utredning	9
2.2.2 Vistelsebegreppet	9
2.2.3 Handläggning	9
3. Försörjningsstöd	11
3.1. Riksnorm	11
3.1.1 Förhöjning av riksnormen	12
3.1.2 Minskning av normen	13
3.1.3 Särskild beräkningsregel	13
3.2 Övrigt försörjningsstöd – i förekommande fall och till skälig kostnad	14
3.2.1 Hushållsel	14
3.2.2 Hemförsäkring	14
3.2.3 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa	14
3.2.4 Resor	14
3.3. Boende	15
3.3.3 Hyreslägenhet	16
3.3.4 Bostadsrätt eller villa	16
3.3.5 Andrahandsboende	17
3.3.6 Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren	17
3.3.7 Delad bostad	17
3.3.8 Andra boendeformer	17
3.3.8 Ungdom under 23 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal	17
3.4 Försörjningsstöd vid vistelse på institution	17
3.4.1 Kostnader i samband med bostad	18
3.5 Tillfälligt reducerat bistånd	18
3.5.1 Nödprövning	18
3.5.2 Matnorm	18
3.6 Utlandsvistelse	19

4. Bistånd till livsföring i övrigt	19
4.1 Avgifter för kommunal service, ansöknings- och förmedlingsavgifter	19
4.2 Begravningskostnad	19
4.3 Bilinnehav	20
4.4 Cykel	20
4.5 Dator	20
4.6 Flyttkostnader	20
4.7 Glasögon eller kontaktlinser	21
4.8 Hälso- och sjukvård	21
4.9 Hemutrustning	21
4.10 Identifikationshandlingar	22
4.11 Juridiska kostnader och stämpelavgifter	22
4.11.1 Advokatkostnader	22
4.11.2 Stämpelavgifter	23
4.12 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet	23
4.13 Kurslitteratur	23
4.14 Magasineringskostnader	23
4.14.1 Delegat magasineringskostnader	23
4.15 Rekreation	23
4.16 Resor	24
4.16.1 Resa till begravning	24
4.16.2 Sjukresor	24
4.16.3 Umgängesresor	24
4.16.4 Återföreningsresor	24
4.16.5 Återvandringresor	24
4.17 Skulder	24
4.17.1 Hyresskulder	24
4.17.2 Övriga skulder	25
4.18 Spädbarnsutrustning	25
4.19 Tandvård	25
4.19.1 Akut tandvård	25
4.19.2 Nödvändig uppehållande tandvård	25
4.19.3 Delegat tandvård	26
4.20 Telefon	26
4.21 TV	26
4.22 Vitvaror	27

5. Särskilda grupper av sökande	27
5.1 Arbetslösa	27
5.2 Feriearbetande ungdomar	27
5.3 Företagare eller personer med fria yrken	27
5.4 Hemmaboende ungdomar	28
5.5 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.	28
5.6 Personer 65 år och äldre	29
5.7 Personer med Intensivövervakning med elektronisk kontroll s.k. fotboja	29
5.8 Sammanboende	30
5.9 Studerande	30
5.10 Våldsutsatta kvinnor	30
5.11 Värnpliktiga	30
5.12 Makar, registrerade partner och sambor	31
5.13 Utländska medborgare	31
5.13.1 Med uppehållstillstånd	31
5.13.2 Utan uppehållstillstånd	31
5.13.3 Asylsökande	31
5.13.4 Nordiska medborgare	32
5.13.5 Övriga EU-medborgare	32
5.13.6 Papperslösa	32
6. Bilaga 1	33
7. Bilaga 2 Boendekostnader	34
Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2016:9) om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad för år 2017;	34
Övriga kommuner	34
1 - 2 vuxna 7 075	34
1 - 2 vuxna och 1 barn 8 375	34
1 - 2 vuxna och 2 barn 10 400	34
1 - 2 vuxna och 3 barn 12 975	34
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn.....	12 975 + 2 025 per barn utöver 3
	34
Övriga kommuner	34
1 - 2 vuxna 4 875	34

1 - 2 vuxna och 1 barn 6 100	34
1 - 2 vuxna och 2 barn 7 275	34
1 - 2 vuxna och 3 barn 9 275	34
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn.....	9 275 + 1 175 per barn utöver 3
	34
8. Bilaga 3 Prisbasbelopp.....	35
Prisbasbelopp	35

1. Riktlinjernas syfte och tillämpning

Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning för handläggning av ekonomist bistånd inom Bildnings- och omsorgsnämnden i Bollebygds kommun. Syftet är att säkerställa att alla personer som ansöker om ekonomist bistånd får en rättssäker handläggning.

Dokumentet gäller för tjänstemän som beslutar om ekonomiskt bistånd. Vid beslutsfattande ska en individuell prövning alltid göras och avsteg från riktlinjerna ska motiveras. Det ska framstå vad i individens situation som gör att ett eventuellt avsteg från riktlinjerna ska göras. Vem som får fatta vilka beslut framgår av riktlinjerna.

Riktlinjerna bygger i första hand på socialtjänstlagen, förarbetena och Socialstyrelsens handbok om ekonomiskt bistånd.

Viktiga utgångspunkter i arbetet är: barnperspektiv, likabehandling, integritet och självbestämmande.

I Bollebygds kommun är det bildnings- och omsorgsnämnden som fullgör ansvaret som socialnämnd.

1.1 Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd

Två av barnperspektivets huvudprinciper, principen om barnets bästa och barnets rätt att få uttrycka sina åsikter och få sin åsikt beaktad i förhållande till sin mognad, finns införda i socialtjänstlagen:

- När åtgärder rör barn skall särskilt beaktas vad hänsyn till barnets bästa kräver (1 kap 2 § SoL)
- När en åtgärd rör ett barn skall barnets inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av sin ålder och mognad. (3 kap 5 § SoL)

Regeringen har pekat på behovet av att ett barnperspektiv också finns i handläggningen av ekonomiskt bistånd. I propositionen 1996/97:124 ”Ändring av socialtjänstlagen” skriver regeringen att detta innebär att barnens situation bör uppmärksammas också då vuxna ansöker om ekonomiskt bistånd hos socialtjänsten

Dessa allmänna utgångspunkter är alla benämnda i Socialstyrelsens tillsynsaterföringsrapport ”Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd”

- **Arbete mot självförsörjning**

Regeringen skriver i sin proposition "Att de vuxna får bästa möjliga stöd genom socialtjänstlagen ligger också i barnets intresse" Detta innebär att ansträngningar att få föräldrar självförsörjande kan betraktas som en viktig del i arbetet med barnperspektivet.

- **Fokusera på barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd**

I första hand ska barns behov uppmärksammas i de familjer som uppburit ekonomiskt bistånd längre än 10 månader. När en familj ansöker om tillfälligt bistånd behövs det oftast inte göras någon särskild bedömning om barnens situation, om det inte redan från början bedöms vara så att biståndsbehovet bedöms bli långvarigt.

- **Information**

I social- och arbetsmarknadsförvaltningens informationskyldighet ingår att informera om både rättigheter och skyldigheter, bland annat om möjligheten att ansöka om bistånd utöver det som ingår i försörjningsstödet. Utförlig information ska ges i samband med nybesök och därefter kontinuerligt.

- **Helhetssyn**

Helhetssynen innebär att ett aktivt samarbete ska ske mellan olika handläggare om en barnfamilj är aktuell i flera olika ärenden. Detta samarbete ska ske genom

- Gemensamma hembesök och/eller gemensamma besök på kontoret
- Regelbunden kontakt mellan handläggarna i syfte att synliggöra olika behov hos familjerna.

1.2 Vem får besluta om vad?

Handläggare får fatta beslut om att bevilja och avslå ansökan om ekonomiskt bistånd enligt riktlinjerna om inte annat framgår nedan (se avsnitt om skulder, och tandvård).

2. Socialtjänstens uppdrag och handläggning

2.1 Uppdrag

Socialtjänstlagen är en ramlag vilket innebär att tillämpningen av lagen förändras om samhällsförhållanden som berör de människor socialtjänsten har kontakt med ändras. Exempel på sådana förhållanden är situationen på arbets- och bostadsmarknaden. Ekonomiskt bistånd ska vara en hjälp till självhjälp. De åtgärder som socialtjänsten erbjuder ska vara utformade så att de stärker den enskildes förutsättningar att förändra sin livssituation och klara sin egen försörjning. Det långsiktiga huvudmålet för de flesta bör vara självförsörjning genom arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Socialtjänsten ska ha ett aktivt förhållningssätt i samarbetet med den som söker ekonomiskt bistånd och arbeta förebyggande och motiverande med särskilt fokus på att motverka långvarigt biståndsmottagande. (Med långvarigt biståndsmottagande avses hushåll och individer som mottagit bistånd under 10 månader eller mer.) När åtgärder på något sätt berör barn ska hänsynen till vad barnets bästa kräver särskilt beaktas.

Socialtjänsten har två uppdrag i arbetet med ekonomiskt bistånd:

- 1. huvuduppdrag: hjälpa människor att finna vägar till självförsörjning**
- 2. pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden**

2.1.1 Självförsörjning

Socialtjänsten ska bidra till att hitta långsiktiga lösningar på individens (försörjnings)problem. I de flesta fall är slutmålet sannolikt förvärvsarbete. Det är dock viktigt att beakta att alla människor inte har förutsättningar att försörja sig genom förvärvsarbete. Socialtjänstens insatser måste i de fallen inriktas på att hitta andra lösningar, till exempel genom att undersöka möjligheterna till sjukersättning och andra ersättningar.

Arbetslinjen gäller och innebär en uttalad ömsesidighet, där den enskilde har både rättigheter och skyldigheter. De krav som ställs på individen måste dock alltid anpassas utifrån den enskildes förutsättningar att nå målet egen försörjning.

Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Socialtjänstens främsta uppgift blir att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

Arbetet ska präglas av en helhetssyn på individens och familjens situation. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att få stöd för att förändra sin situation.

2.1.2 Utredning – planering

En utredning av god kvalitet är grunden för att kunna bedöma vilket stöd och vilka insatser som ska erbjudas. Syftet med utredningen är att skapa sig en helhetsbild av förutsättningar, resurser och behov. Utredningen genomförs i regel genom ett eller flera möten.

Med utredningen som grund ska socialtjänsten tillsammans med den enskilde göra en planering för hur individen långsiktigt ska kunna försörja sig själv. De enskilde ska ha inflytande över planeringen som ska bygga på helhetssyn, vara framåtsyftande och innehålla mål och delmål samt en tydlig beskrivning av vad som ska göras, när det ska göras och vem som ansvarar för vad. Socialtjänsten ska beakta de enskilda behoven hos sökande och medsökande (avser sambo och gifta) och göra en separat planering för var och en med beaktande av hushållets samlade förutsättningar och situation. Utgångspunkten är att planeringen dokumenteras i en handlingsplan.

Omfattningen på utredning, planering och uppföljning påverkas av biståndstidens längd och individens eller familjens förutsättningar och behov. Socialtjänsten ska inte utreda mer än situationen kräver. En genomgående förutsättning bör vara att utredning och planering sker genom möte.

2.2 Handläggningsrutiner

2.2.1 Ansökan och utredning

Ansökan skall vara muntlig eller skriftlig. Vid muntlig ansökan skall handläggaren dokumentera vad den enskilde ansöker om. I väntan på första besöket dokumenteras ansökan i en aktualisering. Vid tidsbokningstillfället får den sökande hemskickat förvaltningens informationsblad gällande försörjningsstöd och får på så sätt före första besöket information om vilka handlingar och uppgifter som ska uppvisas. Rätten till ekonomiskt bistånd skall bygga på en individuell behovsbedömning.

För att det ska vara möjligt för socialtjänsten att hjälpa långvarigt arbetslösa att bli självförsörjande måste den enskildes behov av stöd utredas. Utredningen görs för att kartlägga och klargöra. Det innebär att tillsammans med den enskilde ta reda på bakgrund, utbildning, yrkeserfarenhet, eventuella arbetshinder m.m. och på vilket sätt socialtjänsten kan bistå. Fokus i utredningen skall vara hur den enskilde långsiktigt ska kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv.

2.2.2 Vistelsebegreppet

När ett hjälpbehov uppstår har den kommun där man vistas det yttersta ansvaret enligt 2 kap. 2 § SoL för att man får det stöd och den hjälp man behöver. Detta ansvar påverkas inte i sig av vistelsetidens längd. För personer som endast tillfälligt befinner sig i kommunen är ansvaret inte lika omfattande. Innehållet i det bistånd som kommunen är skyldig att utge påverkas av både hur lång tid man vistats i kommunen och de förhållanden under vilka man vistas i annan kommun än hemkommunen. I de fall där sökandens behov bäst tillgodoses genom att hen reser hem kan hjälp till hemresan vara rätt form av bistånd. Bedömningen måste alltid göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Kan den sökandes behov tillgodoses på annat sätt föreligger inte rätt till bistånd.

I de fall hjälp till hemresa beviljas kan det inte förenas med återbetalningsskyldighet eller återsökas av hemkommunen. Polisanmälan ska vara gjord vid eventuellt förkommen plånbok eller dylikt. Om hjälp till hemresa beviljas ska den alltid lämnas i form av biljettrekvisition. Resan ska ske med billigaste färdstätt. Om en person inte är folkbokförd i landet har vistelsekommunen biståndsansvaret.

2.2.3 Handläggning

Handläggning ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt dokumentation i Procapita. Felaktiga utbetalningar kan uppstå till följd av att den sökande lämnar oriktiga uppgifter, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller genom brister i ärendehantering. Detta ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller och genom noggranna kontroller. Uppgifter som alltid ska kontrolleras är identitet, folkbokföring och vårdnadshavare för barn i hushållet.

Vid första besöket är det av stor vikt att de vuxna i hushållet deltar. En utredningsprocess kan inte vidtas om endast en av två sökande deltar. Ett personligt besök på socialkontoret är önskvärt, men ett hembesök kan ibland vara en utväg om den enskilde, exempelvis p.g.a. sjukdom eller funktionsnedsättning har svårigheter att uppsöka förvaltningen. Vid första besöket görs noggranna kontroller av den enskildes identitet, att Bollebygd är rätt kommun att pröva ansökan, inkomster, utgifter, sysselsättning och andra uppgifter av betydelse för att pröva rätten till bistånd.

Vid första besöket kontrolleras:

- Legitimation
- Medborgarskap/Uppehållstillstånd
- Kontoförteckning
- Kontoutdrag tre månader tillbaka från samtliga konton
- De tre senaste lönebeskeden om den sökande haft lön
- De tre senaste månadernas utbetalningar av pension, sjukpenning, föräldrapenning, underhållsstöd, bostadsbidrag och ev. övriga inkomster.
- Preliminär skatteberäkning från Skatteverket
- Uppgifter om tillgångar, t-ex- bil, bankmedel, fastighet, båt mm
- Uppgifter om den enskilde har rätt till jobbstimulans, se särskild beräkningsregel
- Hyreskontrakt
- Underlag för boendekostnad så som hyresavi eller fakturor som påvisar driftskostnaden vid boende i egen fastighet så att boendekostnad kan fastställas
- Räkningar, fakturor eller kvitton av betydelse för aktuell period
- Uppgifter om eventuella avbetalningar eller beslut om utmätning via Kronofogden
- Arbetsgivarintyg om den sökande blivit arbetslös
- Handlingsplan från Arbetsförmedlingen och daganteckning från senaste besök för den som är arbetssökande.
- Läkrintyg med aktuell sjukskrivningsperiod om den sökande är sjuk.
- Utbetalningsplan och antagningsbesked för den som är eller ska bli studerande
- Övriga uppgifter av betydelse för bedömning av rätten till bistånd.

Vid nybesök kan hushållets samlade inkomster och utgifter under en tidsperiod av tre månader räknas tillbaka. Detta för att undersöka om familjen haft sådana inkomster under tidigare månader att dessa borde ha kunnat sparas och användas när inkomsterna minskat. Socialtjänsten kan ställa krav på den enskilde att planera sin ekonomi med framförhållning. Framkommer ett normöverskott vid beräkning måste följande utredas:

- Hur omfattande normöverskottet är och när i perioden av tre månader bakåt överskottet uppstod?
- Har familjen kunnat planera för en sämre ekonomisk situation eller uppkom denna situation helt oväntat?
- Till vilka utgifter har normöverskottet förbrukats?

Huvudregeln är att ett normöverskott överflyttas till nästkommande normperiod.

När den enskilde och medsökande har skrivit under sin ansökan samt medgivande erhållits, kan kontroll göras hos andra myndigheter. En vidare samverkan med andra myndigheter kring enskildas ska planeras och utformas tillsammans med den enskilde.

Vid nästkommande besök är det viktigt att den enskilde uppvisar underlag på att de utgifter som medräknats vid föregående besök har betalats, vanligtvis genom kontoutdrag eller kvitton. Detta för att undvika att resthyror eller skulder uppstår trots att bistånd beviljats. Om det på detta sätt visar sig att den enskilde har svårt att klara sina utgifter trots biståndet kan t.ex. hushållsekonomisk rådgivning ses som en insats att föreslå.

Utbetalning av försörjningsstöd sker via insättning på den enskildes bankkonto. Blankett ska fyllas i och undertecknas av den enskilde där alla nödvändiga uppgifter för transaktionen framgår.

Kopia på utredningen skickas tillsammans med beräkning. Vid avslagsbeslut bifogas besvärshänvisning. Handläggaren ska bistå med rådgivning när den enskilde vill överklaga socialtjänstens beslut. Om ärendet överklagas gör handläggaren så snart som möjligt en prövning om överklagan inkommit i laga tid och om uppgifter inkommit som tyder på att nödsituation kan uppstå. Därefter omprövas beslutet inom

två veckor från inkomsten överklagan. Om det vid omprövning inte framkommer uppgifter som föranleder ändring av beslutet, skickas handlingar enligt rutin till Förvaltningsrätten.

Ärendet avslutas när den enskilde blivit självförsörjande genom lön eller annan ersättning, alternativt bedöms självförsörjande, exempelvis genom att ha påbörjat studier. Om den enskilde flyttat till annan kommun kvarstår ansvaret den första månaden enligt praxis. Om den enskilde ej hörs av, avslutas ärendet det månadsskifte som infaller tre månader efter det senaste beslutet eller tidigare om det är troligt att ny ansökan inte ska inkomma.

3. Försörjningsstöd

Försörjningsstöd definieras i 4 kap. 3 § SoL och består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd. För aktuell riksnorm, se bilaga.

3.1. Riksnorm

Den del av försörjningsstödet som utgör den så kallade riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar. Riksnormen publiceras i december året innan den gäller och grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar. Riksnormen delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller. Socialtjänsten bör beakta att riksnormen är beräknad utifrån försörjningsstödet tänkta roll som kortvarig lösning vid tillfälliga försörjningsproblem samt att nivåerna i normen i vissa fall understiger Konsumentverkets beräkningar av nödvändiga kostnader.

Riksnormen för ett hushåll är summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet, och de gemensamma hushållskostnaderna.

Följande poster ingår i riksnormen vid beräkningarna:

- Livsmedel

Beräkningen av livsmedelskostnaderna utgår från en fyra- veckors matsedel som följer Livsmedelsverkets näringsrekommendationer och där frukost, lunch, middag och mellanmål ingår. Utgångspunkten är att man lagar all mat hemma. Vissa

halvfabrikat ingår samt inköp av allt matbröd. Livsmedelskostnaderna för enmanshushåll är något högre med hänsyn till att vissa kostnader blir dyrare än för flerpersonshushåll.

- Kläder och skor

Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga klädbehovet för hela året samt skoreparationer och tillbehör som väska, klocka och paraply. Ryggsäckar för barn och skolungdomar ingår.

- Lek och fritid

Avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till. Aktiviteter gäller både inomhus och utomhus, viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att t.ex. gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker eller besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker, spel, pussel, böcker, biobesök m.m. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning och skridskor. För yngre barn beräknas att cykel och skridskor köps begagnade. I beräkningen finns inga kostnader för semester eller dyrare fritidsintressen.

- Barn- och ungdomsförsäkring.

Kostnader för premie för grupp- eller individuell försäkring som gäller för sjukdom och olycksfall. Denna post ingår bara i normen för barn och ungdomar.

- Förbrukningsvaror

Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden samt klädvård m.m. som t.ex. disk- och tvättmedel, glödlampor, skokräm och dammsugarpåsar.

- Hälsa och hygien

Avser kostnader för den personliga hygien t.ex. tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd och hårklippning m.m. Även produkter som t.ex. plåster och solskyddskrämer ingår. Kostnad för preventivmedel ingår inte.

- Dagstidning, telefon, TV-avgift

Här ingår kostnaden för helårsprenumeration för en daglig tidning, abonnemangs- och/eller samtalsavgifter för telefon eller kostnad för mobiltelefon och

mobilsamtal. TV-avgiften (inte kabel TV) samt vissa kostnader för brevpapper, kort och frimärken ingår också. Kostnader för dator och Internetabonnemang ingår inte.

Att dessa poster är medtagna betyder inte att man måste köpa det som ingår utan man avgör själv vad man använder pengarna till.

3.1.1 Förhöjning av riksnormen

Bollebygds kommun har en förhöjd norm. Omsorgsnämnden beslutade 2005-12-13, § 102, att normen för hemmavarande barn 0 – 20 år skall höjas med 100 kr. Det gäller för samtliga hemmavarande barn och ungdomar som vårdnadshavare har försörjningsansvar för.

Från och med år 2017 är beslutat att normen för hemmavarande barn 0-20 år som vårdnadshavare har försörjningsansvar för i hushåll med långvarigt försörjningsstöd höjs med ytterligare 100kr per barn. Den förhöjda normen börjar utbetalas från den månad som infaller efter att hushållets ärende varit öppet i tio månader.

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappersättning eller vårdbidrag. Socialnämnden kan beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en högre nivå bl.a.

- om den enskilde av medicinska skäl har behov av dyrare kost,
- om den enskilde betalar avgift för skolmåltider
- om den enskilde har höga livsmedelskostnader på grund av att kosten är inräknad i en avgift
- om den enskilde på grund av funktionsnedsättning eller andra skäl har svårigheter att upprätthålla kontakten med andra människor eller delta i samhällslivet och därför har extra utgifter, för t.ex. telefon och tidningar eller fritidsaktiviteter, som inte täcks av annat särskilt stöd
- om det är en förutsättning för att barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter

- om det är en förutsättning för att en förälder ska kunna ha umgänge eller kontakt med sitt barn i en rimlig omfattning och därför har extra utgifter för t.ex. lek och fritid samt telefon
- om den enskilde har ett tillfälligt och visst behov av att köpa kläder och skor
- om ett spädbarn saknar nödvändig klädutrustning (jfr avsnittet ”Spädbarnsustrustning”) eller om den enskilde har tillfälligt höga kostnader, t.ex. för livsmedel, kläder och skor eller telefon, som beror på att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott.

3.1.1.1 Merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar

Den enskilde kan av medicinska skäl behöva särskild och dyrare kost eller ha en funktionsnedsättning som medför dyrare matkostnader. En förhöjd matnorm kan då utges som ett individuellt högre försörjningsstöd. Ansökan ska styrkas med läkarintyg. Beslut fattas av enhetschef. Vägledning för beräkning av merkostnaderna fås av Konsumentverkets beräkning av merkostnader för specialkost.

3.1.1.2 Utökad norm i samband med julhelg

I samband med julfirande kan barn i familjer med långvarigt behov av försörjningsstöd ses som särskilt utsatta. Riksnormens utformning ger inget utrymme för sparande till denna specifika helg som för de flesta familjer medför extra omkostnader. För varje barn i en familj som uppbär försörjningsstöd under längre tid än tio månader kan extra bistånd i form av utökad norm beviljas upp till 1,5 % av basbeloppet. Regeln gäller för barn folkbokförda på samma adress som den biståndssökande föräldern, en individuell bedömning görs i de fall den sökande har umgängesbarn eller familjehemsplacerade barn.

3.1.2 Minskning av normen

Socialnämnden kan beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en lägre nivå bl.a. om den enskilde,

- hamnat i en akut nödsituation och endast behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd för att få möjlighet att reda upp den,
- stannar en kortare tid i kommunen eller
- inte har kostnader för vissa poster som ingår i riksnormen eller dessa är lägre än riksnormen, t.ex. under vistelse i heldygnsvård.

3.1.3 Särskild beräkningsregel

För den som har sökt och fått beviljat försörjningsstöd under sex månader i följd har kvalificerat sig för jobbstimulans enligt den särskilda beräkningsregeln. Det innebär att 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 4 kap.1b § SoL (särskild beräkningsregel) under 24 månader. Ett avslag bryter kvalificeringsperioden och en ny period på sex månader börjar.

Den särskilda beräkningsregeln gäller endast inkomster av anställning.

Beräkningsregeln gäller inte inkomster som träder istället för eller grundas på anställningsinkomster såsom sjukpenning, sjukersättning, föräldrapenning, pension eller livränta. Inkomst av kapital, näringsverksamhet eller ersättning i form av skadestånd omfattas inte heller. Den särskilda beräkningsregeln ska inte gälla hemmavarande barns och hemmavarande skolbarns arbetsinkomster.

Syftet med jobbstimulansen är att den enskilde ska kunna öka sin konsumtion eller möjliggöra sparande. Om den enskilde väljer att spara inkomsten ska det inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd under den tvåårsperiod som den särskilda beräkningsregeln gäller. Den enskilde behöver inte vara i behov av försörjningsstöd under hela perioden om 24 månader, om hen återkommer under perioden ska regeln gälla. Därför viktigt att utreda vid nybesök om den sökandes inkomst ska beräknas enligt den särskilda beräkningsregeln. Om den enskilde efter 24 månader åter är i behov av försörjningsstöd ska behovet bedömas på vanligt sätt, utan hänsyn till regeln.

3.2 Övrigt försörjningsstöd – i förekommande fall och till skälig kostnad

Vid behov ska skälig kostnad för nedanstående budgetposter ingå i försörjningsstödet.

3.2.1 Hushållsel

Bistånd ska beviljas för elnätsavgift och hushållsel om kostnaden bedöms skälig. I fråga om skäliga kostnader måste det göras en individuell bedömning utifrån den biståndssökandes boendesituation.

Vid höga kostnader kan enklare rådgivning erbjudas av handläggare, eventuellt vid ett hembesök. Viktigt att vara uppmärksam på den sökandes typ av el-abonnemang. Att teckna fast avtal är i regel alltid billigare än att ha ett tillsvidare-avtal. Äldre vitvaror och apparater som står på under stor del av dagen är saker att vara uppmärksam på.

Kostnader för el-abonnemang och förbrukning delas på antalet personer (inklusive barn) i hushållet under förutsättning att det är flera som delar lägenhet.

3.2.2 Hemförsäkring

Skäliga kostnader för en bas- eller grundvariant av hemförsäkring godtas som omfattar rätts-, ansvars-, överfalls- och egendomsskydd. Om den enskilde har möjlighet till en fördelaktig premie via fackförening kan detta beviljas.

3.2.3 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift till fackförening eller arbetslöshetskassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den sökande ska dock innan beslut fattas uppmanas att undersöka och återkomma med besked om möjlighet till reducerad avgift.

3.2.4 Resor

3.2.4.1 Arbetsresor

Arbetsresor avser resor till och från arbete, arbetsmarknadspolitiskt program eller annan aktivitet som avser arbetssökande eller studier som godkänts av socialtjänsten. Om resorna är enstaka, beviljas resor enligt det faktiska behovet. Om den sökande har aktivitet så ofta att ett månadskort är förmånligt ska detta beviljas med faktisk kostnad för månadskort till kommunen där aktiviteten är. I det fall aktiviteten är inom gångavstånd beviljas inga resor, ett riktmärke är tre kilometer. Det ska alltid utredas om aktiviteten berättigar till reseersättning från Arbetsförmedlingen. I så fall beviljas endast egenavgiften. Samma summor gäller även om personen har bil som används för resor trots att kollektivtrafik kan användas.

Bistånd till arbetsresor med egen bil bör endast godtas då de allmänna kommunikationerna saknas, turtätheten är starkt begränsad, den sökande har oregelbundna arbetstider eller har en funktionsnedsättning eller en sjukdom som styrks med läkarintyg att egen bil till arbetsresor är nödvändig. Om arbetsresorna kräver bil och det inte går att samåka kan krav ställas på arbets- eller bostadsbyte om biståndsbehovet inte är tillfälligt.

Normalt bör den schablon avseende avdrag för resor till och från arbetet, som anges i kommunalskattelagen, användas för beräkning av skäliga kostnader. I dessa fall skall schablonavdraget täcka alla övriga kostnader för bilinnehavet, försäkring, skatt, reparationer, bilbesiktning och inköp av bl.a. däck och andra förslitningsvaror. Sökande skall vid beviljande av detta bistånd upplysas om vad som ingår i den schabloniserade ersättningen, f.n. 18,50 kr/mil.

3.4.4.1 Övriga lokala resor

Den som är sjukskriven eller som av annan anledning inte står till arbetsmarknadens förfogande kan beviljas lokala resor motsvarande max 400 kronor per månad för att undvika isolering. En anledning att bevilja en lägre kostnad är om den enskilde är bosatt inom gångavstånd till Bollebygd centrum, riktmärke 3km. Månadskort beviljas restriktivt efter individuell bedömning om exempelvis läkarbesök eller rehabilitering sker frekvent och återkommande.

3.3. Boende

3.3.1 Skälig bostadskostnad

Bistånd lämnas till skäliga bostadskostnader och socialtjänstens beslut ska alltid utgå från en individuell bedömning. Riktlinjerna kan aldrig ersätta den individuella behovsprövningen som socialtjänstlagen förutsätter. Men riktlinjernas högsta godtagbara bostadskostnad är vägledande för tillämpningen av socialtjänstlagen. Vid en bedömning av skälig boendekostnad tas hänsyn till barns behov av utrymme även hos umgängesföräldrar.

Försäkringskassan utfärdar årligen normer för skäliga bostadskostnader vid beräkning av bostadsbidrag enligt förordningen om förmåner till totalförsvarspliktiga, FKFS 2009:10. Normerna ger anvisning om vad som är genomsnittlig bostadskostnad och vad som anses vara den högsta godtagbara boendekostnaden för landets kommuner. Se bilaga.

Som stöd för att avgöra om en bostadskostnad är skälig hänvisas i första hand till den genomsnittliga boendekostnaden i "övriga kommuner" i bilaga. Eftersom det både finns lägenheter med högre och lägre hyra än den bör man sträva efter att hålla sin

boendekostnad till den lägre nivån. Den genomsnittliga kostnaden är därför i normalfallet att ses som högsta godtagbara hyra.

Ovanstående gäller även vid eget ägande av bostaden, d.v.s. boende i villa eller bostadsrätt.

3.3.2 Byte av bostad

Familjer som på grund av höga boendekostnader riskerar att bli långvarigt (mer än 6 månader) beroende av försörjningsstöd bör, även om bostadskostnaden befinner sig inom ovanstående ramar, erbjudas hjälp att finna billigare boende. Målet bör alltid vara att familjen ska kunna vara självförsörjande. Ibland kan dock sociala skäl tala för att ett bostadsbyte inte bör ske. Normerna skall uppfattas som vägledande och inte som bindande i det enskilda fallet.

Avgift för medlemskap i hyresgästförening godtas inte. Hyrestillägg för lägenhetsunderhåll som beställts under den period då den sökande har bistånd godtas inte. Kostnader för tillval godtas bara om den som söker inte kunnat styra tillvalet. Utgifter för parkeringsplats eller garage kan bara godtas om det är obligatoriska avgifter.

När det gäller frågan om byte till billigare bostad ska socialtjänsten ta hänsyn till den enskildes faktiska möjligheter att få en annan bostad samt beakta om det finns skäl som talar emot byte av bostad eller bostadsområde. Konsekvenser för berörda barn ska särskilt uppmärksammas.

Skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt förbilliga boendekostnaden. Skäligt rådrum är 4 månader som kan förlängas om sökanden under denna tid påbörjat byte av bostaden.

Om sökanden har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sina boendekostnader ska bistånd till hyran nedsättas i nivå med vad som sägs om skälig boendekostnad. Om någon som har försörjningsstöd anser sig behöva byta bostad under pågående biståndsperiod och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialtjänsten. Om den biståndssökande

flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialtjänsten ska den tidigare, lägre hyran beviljas.

3.3.3 Hyreslägenhet

Vid beräkning av den faktiska boendekostnaden för en hyreslägenhet beaktas hyran inklusive uppvärmning och obligatoriska avgifter. Om lägenheten hyrs i andra hand godtas den kostnad som lägenhetsinnehavaren och andrahandshyresgästen avtalat, under förutsättning att den är skälig.

Avgift för medlemskap i hyresgästförening godtas inte. Hyrestillägg för lägenhetsunderhåll som beställts under den period då den sökande har bistånd godtas inte. Kostnader för tillval godtas bara om den som söker inte kunnat styra tillvalet. Utgifter för parkeringsplats eller garage kan bara godtas om det är obligatoriska avgifter.

3.3.4 Bostadsrätt eller villa

3.3.4.1 Beräkning av bostadskostnad för egen fastighet

Vid fastställande av bostadskostnad för ägd eller hyrd villa beaktas tomträttsavgäld och räntekostnaden för lån som tagits för inköp och underhåll eller liknande. Den enskildes rätt till skattejämkning för räntekostnaden och tomträttsavgälden ska beaktas. I övrigt inräknas nödvändiga driftskostnader t.ex. kostnader för uppvärmning, vatten och avlopp, sophämtning och försäkring.

En uträkningshjälp för boendekostnader finns i Procapita.

Ekonomiskt bistånd till amortering kan endast beviljas i undantagsfall och då av individutskottet (IU). Biståndet kan då utgå enligt 4 kap 2 § SoL och förenas med återbetalningsskyldighet.

3.3.4.2 Beräkning av boendekostnad för bostadsrätt

Vid beräkning av den faktiska kostnaden för en bostadsrättslägenhet beaktas månadsavgiften, uppvärmningskostnaden, och räntekostnaden för lån som tagits för inköp och underhåll eller liknande av lägenheten.

3.3.4.3 Realiserbara tillgångar - bostadsrätt eller villa

Bostadsrätt eller villa kan vara en realiserbar tillgång som genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet väntas bli kortvarigt (högst 3 månader) eller om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig, ska krav på försäljning inte ställas. Endast om det blir ett överskott som kan användas till försörjningen är en försäljning meningsfull.

3.3.5 Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller beträffande skälig standard och kostnad, krav på flyttning, etc., samma regler som vid förstahandskontrakt. Grundregeln är att andrahandskontraktet ska vara godkänt av hyresvärden. Undantag kan förekomma och då måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende. Ett skriftligt avtal mellan sökande och förstahandshyresgästen ska alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå. Förstahandskontrakt eller hyresspecifikation ska begäras in, men kan inte uppställas som krav för rätt till försörjningsstöd. Den sökande ska vara folkbokförd på adressen. Om dessa villkor inte kan uppfyllas måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende.

3.3.6 Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Vid beräkning av den faktiska boendekostnaden beaktas hur stor andel av bostaden den enskilde disponerar, om hen, t.ex. ett kvarboende vuxet barn eller en förälder, lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren utan att vara samboende. Beräkningen ska följa Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om bostadskostnader i ärenden m bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag som finns i Försäkringskassans författningssamling.

3.3.7 Delad bostad

Vid beräkning av den faktiska boendekostnaden beaktas kostnaden delad med antalet boende i bostaden, om flera personer delar bostad men saknar eller har begränsad hushållsgemenskap

Inneboende

Den kostnad som lägenhetsinnehavaren och andrahandshyresgästen avtalat godtas, under förutsättning att den är skälig. De som lever i en hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren räknas inte som inneboende.

3.3.8 Andra boendeformer

För andra boendeformer, t.ex. husvagn, båt eller hotell, beräknas den faktiska boendekostnaden efter omständigheterna i varje enskilt fall. I vissa fall kan det vara motiverat att lägga till kostnader för sådant som ingår i vanligt boende, t.ex. dusch och tvättmaskin. För personer som saknar permanent bostad kan kostnader för magasinering av egna tillhörigheter under skälig tid ingå i den faktiska boendekostnaden (se avsnitt magasinering).

3.3.8 Ungdom under 23 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flyttningen.

3.4 Försörjningsstöd vid vistelse på institution

Försörjningsstöd till vuxna beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Institutionsnormen omfattar normposterna fritid/lek, hygien, kläder/skor samt del av posten avseende kostnader för tidning, telefon etc. där även andra utgifter får anses ingå som brevpapper, vykort, porto, Internet bl.a. (räkna riksnormen minus matkostnaden plus 200 kronor i telefonkostnader.) Fickpengar till barn ska inte beviljas då föräldern har barnbidrag. Extra aktivitetsbidrag ska ingå i vårdkostnaden, liksom behov av extra klädutrustning.

Personer som beviljas heldygnsvård eller -behandling är berättigade till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra. Biståndet ska reduceras för kostnader den sökande inte har under vårdperioden.

3.4.1 Kostnader i samband med bostad

För personer som under behandlingstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i försörjningsstödet. Dessa kostnader är:

- Hyra
- Hushållsel, abonnemangskostnad
- Telefon, abonnemangskostnad
- Hemförsäkring
- TV-avgift

Bistånd till dessa kostnader ska beviljas efter sedvanlig prövning. Bistånd till TV-avgift beviljas om vistelsen på sjukhus eller behandlingshem understiger 2 månader. Om vistelsen planeras bli längre kan den sökande begära avgiftsbefrielse.

3.5 Tillfälligt reducerat bistånd

Även om det inte står klart att den enskilde är berättigad ekonomiskt bistånd, alternativt inte är berättigad bistånd, kan en nödprövning vara nödvändig och även reducerat bistånd kan utgå.

3.5.1 Nödprövning

Med nödprövning avses bara pengar till mat och den prövningen ska alltid göras om den sökande hävdar att det föreligger en nödsituation. Vid nödprövning bör den enskilde, i den mån det är möjligt, uppvisa aktuella kontoutdrag och kontoöversikter från de tre senaste månaderna. När bedömningen görs ska det även tas hänsyn till om det finns barn i hushållet. Barnens situation beaktas alltid särskilt.

Upprepas behovet av nödprövning för samma hushåll bör man pröva om den enskilde behöver en annan insats för att hantera sin ekonomi. Om det finns barn i familjen kan upprepat behov av akut bistånd vara ett tecken på att man bör oroa sig för barnens hälsa och utveckling.

3.5.2 Matnorm

Matnorm omfattar medel till livsmedel enligt tabell. Matnorm kan utbetalas när rätt till försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 – 3 § § SoL inte föreligger och för att t.ex. förebygga att en direkt nödsituation uppkommer. En prövning av rätten till bistånd

enligt nämnda paragrafer ska alltid först genomföras. I följande fall kan matnorm beviljas:

- Till person som tillfälligt söker ekonomiskt bistånd men som under samma period haft och som därefter kommer att få inkomst som överstiger norm
- Person med självförväld arbetslöshet. Bistånd enligt riksnorm beviljas inte under den tid då personen har/skulle ha haft karenstid i sin arbetslöshetsförsäkring. Endast matnorm utbetalas
- Person som vägrar ta anvisat arbete/praktik och därför inte heller får arbetslöshetsersättning eller kontant arbetsmarknadsstöd
- Person som får bruttonorm men som saknar medel till nästa utbetalningstillfälle
- Tillfällig besökare som söker bistånd till hemresa och uppehälle.

3.6 Utlandsvistelse

Bistånd under period då den sökande vistas utomlands beviljas inte. Kortare utlandsvistelse (max en månad), som inte påverkar möjligheten till egen försörjning eller riskerar att sökande förlorar ersättningar från de generella välfärdsystemen kan i undantagsfall godkännas. Den sökande ska samråda med sin handläggare innan utlandsresan sker. (Krav kan ställas att ansökan om försörjningsstöd skall lämnas personligen) Utgångspunkten är att den sökande ska vistas i kommunen som arbetssökande. Avdrag på inkomst, lön eller annan ersättning, till följd av utlandsvistelse, ersätts inte av försörjningsstöd. Ansökan från och utbetalning till en sökande som vistas utomlands accepteras inte.

4. Bistånd till livsföring i övrigt

I detta avsnitt ges riktlinjer för ändamål som det enligt erfarenheten är vanligt att man ansöker om ekonomiskt bistånd för. Ändamålen står i bokstavsordning. Vissa av ändamålen ingår vanligtvis i en skälig levnadsnivå om kostnaden är skälig och sökanden i övrigt uppfyller förutsättningarna för försörjningsstöd. Det gäller löpande kostnader för läkarvård, medicin, barnomsorg och färdtjänst. När det gäller rätten till bistånd i övrigt krävs särskilda förutsättningar. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En prövning ska ske av om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller till lägre kostnad. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska alltid beaktas vid prövningen.

4.1 Avgifter för kommunal service, ansöknings- och förmedlingsavgifter

Ekonomiskt bistånd kan erhållas till kostnader för t.ex.

- barnomsorg i väntan på nedsättning av avgiften,
- omsorg om personer med funktionsnedsättning i väntan på nedsättning av avgiften,
- äldreomsorg i väntan på nedsättning av avgiften, rättshjälpsavgift, identitetshandling för den som saknar sådan och
- bostadsförmedling för den som saknar eller behöver byta bostad.

Socialnämnden ska tillsammans med den enskilde försöka klarlägga om t.ex. förbehållsbeloppet vid utmätning eller avgifter för sociala tjänster, barnomsorg och liknande är korrekta i förhållande till den enskildes ekonomiska förhållanden. Den enskilde hänvisas till att begära höjning av förbehållsbeloppet eller sänkt avgift när så är möjligt. I avvaktan på en ändring kan nämnden ge ekonomiskt bistånd.

4.2 Begravningskostnad

Bistånd till begravningskostnader prövas enligt 4 kap 1 § Socialtjänstlagen och kan beviljas till dödsbo där tillgångar saknas, helt eller delvis. Biståndet ska möjliggöra en värdig begravning för den avlidne.

Hänsyn bör tas till allmänt vedertagna begravningstraditioner och i förekommande fall olika religiösa och etniska gruppers speciella önskemål om hur begravning ska ordnas.

I föräldrars försörjningsskyldighet för barn under 18 år ligger även ett ansvar att efter förmåga stå för kostnaderna för ett barns begravning.

Bistånd kan beviljas för till exempel begravningsakt, sten, inskription, annons och mottagning mot inlämnat underlag. Biståndet bör beviljas mot återkrav enligt 9 kap 2 § 2 st SoL, då medel kan inkomma i dödsboet i form av skatteåterbäring eller andra retroaktiva ersättningar.

Kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en svensk resenär avlider på utlandsresan är det antingen personens hem- eller reseförsäkring, eller de anhöriga, som får betala kostnaden för transport av den avlidna hem till Sverige. Om försäkring saknas och anhöriga inte har ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport, hjälper ambassaden till med att ordna en enkel och värdig begravning utomlands.

Bistånd för begravningskostnad utgår med upp till 50 % av basbeloppet.

4.3 Bilinnehav

Socialnämnden bör i vissa fall kunna aktualisera byte till en billigare bil, om bilens värde är högre än ett basbelopp. Om den enskilde på grund av funktionsnedsättning har en specialanpassad bil, bör denna, oavsett värde, inte räknas som en tillgång.

4.4 Cykel

Kostnad för cykel ingår i riksnormen i posten lek/fritid och beviljas i regel därför inte. En särskild prövning ska vid framställan göras om den sökande har och har haft löpande försörjningsstöd under en längre tidsperiod och att biståndet är att bedöma som icke tillfälligt (cykel är inte ett akut behov). Bedömning ska även göras huruvida behovet av cykel kan tillgodoses genom lek- och fritidsposten i riksnormen.

Ekonomiskt bistånd till en begagnad cykel (inklusive hjälm) kan först därefter beviljas från höstterminen det år barnet fyller 9 år. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd med.

4.5 Dator

Vägledande nivå för bistånd till dator är 10 procent av prisbasbeloppet. De flesta typer av program som behövs för att använda en dator finns i gratisversioner varför bistånd till programvara inte inkluderas. Bistånd kan beviljas till en dator per hushåll om det inte föreligger särskilda skäl att bevilja ytterligare bistånd.

Bistånd kan utgå till skäligen kostnader avseende internetanslutning. Den vägledande nivån är 0,45 procent av prisbasbeloppet per månad.

4.6 Flyttkostnader

Vid flyttning av arbetsmarknadsskäl ska möjligheten att få bidrag från arbetsförmedlingen undersökas. Om sådant bidrag ej utgår eller om flyttning är nödvändig av andra skäl, som innebär rätt till bistånd, kan bidrag till flyttkostnader beviljas med maximalt 40 % av basbeloppet och beslutas av enhetschef. Högre belopp beviljas av Individutskottet. Kostnad beviljas för hyra av släpkärra eller mindre lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring mot uppvisande av kvitto. Endast om särskilda skäl finns godtas anlitan av flyttfirma. Den sökande får anlita flyttfirma själv och kostnadsförslag skall inhämtas från tre olika flyttfirmor. Kostnadsförslag ska inlämnas av sökanden och det billigaste alternativet ska användas.

Vistelsekommunen, alltså utflyttningskommunen, ska pröva ansökan om bistånd till flyttkostnad. Om den enskilde ansöker om bistånd först när flyttning ägt rum är det inflyttningskommunen som ska pröva ansökan.

Om den sökande endast beviljats ekonomiskt bistånd gäller att utflyttningskommunen ansvarar för försörjningsstödet under den första månaden efter flytten. Därefter får den sökande ansöka om fortsatt försörjningsstöd i inflyttningskommunen.

4.7 Glasögon eller kontaktlinser

Enligt allmänna råd bör socialnämnden ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för glasögon, om behovet styrks av en legitimerad optiker eller läkare. Nämnden bör godta skäliga kostnader för kontaktlinser, om linser är det enda alternativet och behovet styrks av en läkare.

Socialtjänsten ska beakta att barn och skolungdomar får behovet av glasögon tillgodosett. Det bör observeras att Västra Götalandsregionen ger bidrag till del av kostnaden för glasögon och kontaktlinser till barn till och med 19 år. I de fall barns behov av glasögon inte kan tillgodoses genom paketerbjudande beviljas bistånd till skäliga kostnader.

Kostnad för bågar upp till 1,5 % av basbeloppet och kostnad för undersökning och glas kan beviljas. Endast om särskilda skäl föreligger och styrks i läkarintyg beviljas bistånd till kontaktlinser.

4.8 Hälso- och sjukvård

Bistånd ges för avgift vid läkarbesök och för läkarföreskriven medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Biståndet kan t.ex. omfatta besök hos distriktssköterska, sjukgymnast, psykolog eller annan öppenvårdsbehandling. Endast kostnader för av staten rabatterade läkemedel ska godkännas. Kostnad för faktureringsavgift godkänns inte.

Högkostnadskortet ska uppvisas.

Läkemedel höga kostnader bör tas på faktura om genomförbart.

Kvitto på receptbelagd medicin ska kompletteras med receptspecifikation där namn och pers.nr framgår.

Kostnader för naprapatbehandling, upp till 7 behandlingar/år, kan beviljas om behandlingen är ordinerad av läkare och om behovet inte kan tillgodoses genom behandling som omfattas av högkostnadsskyddet.

Psykoterapeutisk behandling ska i första hand ske genom landstingets psykiatriska öppenvårdsmottagningar men kan beviljas vid akuta krisreaktioner som inte kan behandlas omedelbart genom landstinget. Det ska stå klart att behovet är akut och styrkas med läkarintyg.

4.9 Hemutrustning

När det föreligger ett långvarigt biståndsbehov och det finns synnerliga skäl kan bistånd till hemutrustning beviljas. I det fall biståndsbehovet bedöms vara kortvarigt beviljas hemutrustning till det som är absolut nödvändigt för livsuppehållet.

Ekonomiskt bistånd kan erhållas till hemutrustning som behövs för att ett hem ska fungera och avses kunna tillgodose behov av t.ex. matlagning, umgänge, sömn, förvaring, rengöring och rekreation. Grundutrustning omfattar kök och sovrum. Hel utrustning omfattar kök, sovrum och vardagsrum. Tillägg för byrå kan göras om förvaringsmöjligheterna i lägenheten inte är tillräcklig.

Även radio, TV och dator med uppkoppling ingår i en hemutrustning. Vid bedömning av behovet av dator med internetuppkoppling ska särskild hänsyn tas till behoven hos barn och ungdomar som går i skolan.

Underhåll, reparation eller komplettering av hemutrustning

Om det krävs för att den enskilde ska kunna behålla en skälig levnadsnivå, kan ekonomiskt bistånd erhållas till

- Inköp av hemutrustning som behöver bytas ut
- Underhåll av hemutrustning
- Reparation av hemutrustning eller
- Inköp av kompletterande hemutrustning

Hemutrustning – belopp

Familjestorlek	Grundutrustning % av basbeloppet	Hel utrustning % av basbeloppet
1 vuxen	22	39
1 vuxen + 1 barn	33	55
1 vuxen + 2 barn	41	64
2 vuxna	33	54
2 vuxna + 1 barn	41	64
2 vuxna + 2 barn	53	76

Den som vill lämna en ansökan om bistånd till hemutrustning ska uppmanas att specificera vilka saker ansökan avser samt att lämna prisuppgifter. I fråga om komplettering eller då enstaka hemutrustningsföremål beviljas görs en skälighetsbedömning utifrån den enskildes uppgifter. För de vanligast förekommande kompletteringarna är följande belopp vägledande om inte den individuella prövningen motiverar annat:

- Säng och sängutrustning 2 000 kr
- soffa 2 200 kr
- köksbord och stolar 1 800 kr
- TV 2 000 kr

Beloppen är att anse som maximala belopp och inte som bindande vid handläggning av rätten till bistånd. Möjligheten att inköpa begagnade möbler ska alltid beaktas och de billigaste alternativen skall alltid väljas.

Ungdomar som flyttar hemifrån

Ungdomar som flyttar hemifrån beviljas generellt inte hemutrustning då det föreligger ett eget ansvar att kunna inreda sin bostad när man tar beslut om flyttning. Finns synnerligen starka individuella skäl kan bistånd beviljas.

4.10 Identifikationshandlingar

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnader för att införskaffa en giltig ID-handling, om den enskilde saknar pass eller annan ID-handling, och behöver sådan i kontakt med myndigheter eller för att sköta post- och bankaffärer.

4.11 Juridiska kostnader och stämpelavgifter

4.11.1 Advokatkostnader

I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättsskydd gäller t.ex. för tvister angående vårdnad och underhåll, men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan vid rättsskydd och till den kostnad som tillkommer sökanden vid statlig rättshjälp om målet gäller t.ex. familjerättsliga ärenden. Bistånd i övrigt till advokatkostnader ska endast beviljas om det finns särskilda skäl, t.ex. att det av sociala skäl är mycket viktigt att en person får behålla sin bostad.

4.11.2 Stämpelavgifter

Huvudregeln är att bistånd inte beviljas till stämpelavgifter. Undantag kan göras för enskilda fall, exempelvis då det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs.

Kostnader i samband med ansökan om svenskt medborgarskap beviljas inte. Kostnader för pass beviljas som huvudregel inte. Migrationsverkets avgifter för ansökan om uppehålls- och/eller arbetstillstånd beviljas inte eftersom skyddsbehövande och sökande av humanitära skäl inte behöver betala för det. För asylsökande i Sverige och för make, maka eller sambo samt barn under 18 år som vill återförenas med en utlänning som har fått uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller av humanitära skäl tas ingen avgift ut. Flera stora medborgargrupper och vissa studerande är också undantagna från avgift.

4.12 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet

Bidrag till kläder utöver norm kan beviljas för person som omedelbart behöver en grundutrustning. Exempel är vid placering för vård utom hemmet. Det ska föreligga ett akut behov och biståndet utgår normalt inte till familjer/hushåll som uppbär löpande försörjningsstöd eftersom kläder och skor ingår i normen. Beloppen är att anse som maximala belopp och inte som bindande vid handläggning av rätten till bistånd.

3 % av basbeloppet till barn

4 % av basbeloppet till ungdomar från 13 år och uppåt

5 % av basbeloppet till vuxna

4.13 Kurslitteratur

Person som får ekonomiskt bistånd för studier kan även beviljas ett rimligt bistånd för kostnader för böcker och annat studiematerial. Möjligheten att köpa begagnad kurslitteratur ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

4.14 Magasineringskostnader

Bistånd till magasinering av bohag kan beviljas den som har löpande försörjningsstöd om vederbörande inom 3 månader kommer att få en ny bostad. Biståndsbeslutet ska tidsbegränsas och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet med magasineringsfirman. Bedömningen ska även grunda sig på bohagets skick och storlek samt om magasineringskostnaden överstiger kostnaden för nyanskaffning av bohag.

4.14.1 Delegat magasineringskostnader

Upp till tre månader	Handläggare
Upp till sex månader	Enhetschef
Över 6 månader	Individutskott

4.15 Rekreation

Ekonomiskt bistånd ges till skäliga kostnader för rekreation, om det finns särskilda skäl. Det kan finnas särskilda behov av rekreation, t.ex. hos barnfamiljer som under lång tid på grund av ekonomiska problem inte har kunnat få någon form av semester och hos vuxna med långvariga medicinska eller sociala problem. En särskild bedömning görs av barnets behov. Ekonomiskt bistånd till rekreation kan räcka t.ex. till en tåg- eller bussresa och logi. När det gäller barn ska biståndet räcka till kostnaden för t.ex. en koloni- eller lägervistelse.

4.16 Resor

4.16.1 Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till.

4.16.2 Sjukresor

Bistånd kan utgå till kostnader för egenavgift för sjukresor. Vid resa med taxi krävs att läkaren intygar behovet av taxiresa för att bistånd skall utgå till den del som ej ersätts av regionen.

Se länk angående sjukresor: <http://www.1177.se/Vastra-Gotaland/Regler-och-rattigheter/Ersattning-for-sjukresor-i-vastra-Gotaland/>

4.16.3 Umgängesresor

I de fall den sökande har umgänge med barn som bor på annan ort kan bistånd beviljas. För resor med egen bil räknas endast bensinkostnaden, d.v.s. den faktiska kostnaden utan hänsyn till merkostnader. Alternativ kan vara att använda allmänna kommunikationer.

Det bör beaktas vad som framgår av eventuellt upprättat avtal om vårdnad, boende och umgänge där ansvaret för reskostnaden kan vara avtalad. I avtalet kan även framgå hur omfattande umgänget är och detta blir en vägledning vid beräkning av kostnader för uppehälle. Vid beräkning bör posterna livsmedel, fritid/lek och hygien i riksnormen medräknas. Beräkningen baseras på antal dagar som den vuxne har barnet hos sig.

4.16.4 Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas inte utan synnerliga skäl och då endast avseende återförening av förälder och minderårigt barn utan vårdnadshavare. När Röda Korset beviljat hjälp till resekostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige kan bistånd beviljas till egenavgiften.

4.16.5 Återvändningsresor

Kostnad för återvändningsresor beviljas i normalfallet inte. Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvändningsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av resekostnad, dels som en allmän schablon per person.

4.17 Skulder

4.17.1 Hyresskulder

Hyresvärdarna har en lagstadgad skyldighet att meddela uppsägning av hyreskontrakt till socialnämnden och avsikten med detta är att socialtjänsten tidigt ska kunna undersöka om det finns behov av stöd och insatser. Att socialtjänsten agerar snabbt är särskilt viktigt om det finns barn i en familj där en hyresskuld uppstått och i biståndsbedömningen ska särskild hänsyn tas till barnens situation.

Socialtjänsten ska aktivt verka för att undvika avhysning av barnfamiljer.

Faktorer som ska vägas in i bedömningen av bistånd till hyresskulder är läget på bostadsmarknaden och den enskildes möjligheter att få ett annat boende.

Hyresskulder i kommunens andrahandslägenheter ska handläggas enligt samma principer som för andra bostäder.

4.17.1.1 Delegat hyreskostnader

Upp till 3 månader	Enhetschef
Över 3 månader	Individutskott

4.17.2 Övriga skulder

Bistånd till skulder utgår endast i undantagsfall och efter noggrann prövning. För att bistånd till skuld skall lämnas gäller att betalning av skulden har avgörande betydelse för den sökandes fortsatta livsföring och att den på ett avsevärt sätt skulle försvåras om inte skulden betalas.

4.17.2.1 Delegat hyreskostnader

Upp till ett halvt basbelopp	Enhetschef
Över ett halvt basbelopp	Individutskott

4.18 Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid, minst 10 månader, haft försörjningsstöd eller inkomst i nivå med försörjningsstöd kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandes möjligheter att tillgodose barnets behov t ex genom arv från större syskon eller lån av utrustning från anhörig. Bistånd till utrustning beviljas med max 10 % av basbeloppet.

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för nödvändig spädbarnsutrustning i samband med ett barns födelse t.ex.

- grunduppsättning kläder
- säng med sängkläder och andra tillbehör,
- skötbädd med tillbehör, bärsele,
- bilbarnstol,
- barnvagn med tillbehör
- och utrustning för bad.

4.19 Tandvård

4.19.1 Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av tandvård vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk. Detta är behandling som oftast måste utföras omedelbart och får utföras utan kostnadsförslag om detta inte kan inväntas. Det ska framgå av tandvårdsräkningen att behovet av behandling var akut.

4.19.2 Nödvändig uppehållande tandvård

Vid längre tids beroende av försörjningsstöd kan även annan tandvård än akut beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus och är en förutsättning för att fungera socialt och kunna arbeta. Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som under minst 1 år haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen och som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster. Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet men inte kostnaden för eventuella uteblivna besök. Kvitto ska alltid uppvisas för att utgiften ska kunna styrkas.

Följande skall beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- omfattningen av tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd med
- Folktandvårdens prislista ska vara vägledande för de åtgärder som debiteras
- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på försäkringskassans förteckning

- Kostnadsförslag ska infordras och innefatta en kopia på eventuellt beslut om förhandsprövning av försäkringskassan
- Oberoende tandläkare ska konsulteras vid ansökan om dyrare eller mer omfattande tandvård. Socialtjänsten betalar kostnaden för denna undersökning
- En individuell bedömning ska även göras av den enskildes förmåga att sköta sin tandhygien, t.ex. i samband med missbruk.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med läkarintyg. Det ska även vara styrkt att personen inte kan tillgodogöra sig landstingets terapiprogram för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå men ändå söker bistånd till tandvårdskostnaden kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård i vissa fall Om kostnad och omfattning är skälig beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad den sökande själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren. Ett beslut om tandvård sträcker sig ofta över flera månader men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månad för månad och ska skrivas in i beslutet. Tandvård som utförts före ansökan om ekonomiskt bistånd ska inte beviljas utan betraktas som en skuld.

4.19.3 Delegat tandvård

Upp till en fjärdedels basbelopp	Handläggare
Upp till ett halvt basbelopp	Enhetschef
Över ett halvt basbelopp	Individutskott

4.20 Telefon

Bistånd till fast teleinstallation beviljas endast av sociala eller medicinska skäl då behovet kan styrkas med läkarintyg och enligt nedan:

- Till personer som p.g.a. ålder, sjukdom eller skada inte har förmåga att använda mobiltelefon
- Om fast telefon är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel, t.ex. trygghetslarm ska kunna installeras

4.21 TV

TV-innehav räknas som skälig levnadsnivå och kan beviljas. I första hand ska begagnad TV inköpas. I andra hand ska den enskilde undersöka möjligheterna att få avbetala sin TV via exempelvis räntefri avbetalning, då kostnaden därmed blir fördelad framåt i tid och den enskilde kan vara självförsörjande vid den tidpunkten.

4.22 Vitvaror

Bistånd till diskmaskin kan beviljas om det finns ett medicinskt behov som är styrkt med läkarintyg och behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning eller på annat sätt.

Bistånd till inköp av tvättmaskin kan beviljas i följande fall:

- Medicinska skäl till att tvätta mycket oftare än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg.
- Fysiskt eller psykiskt funktionshinder som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga.
- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt t.ex. genom handikappersättning eller hjälp i hemmet.

5. Särskilda grupper av sökande

5.1 Arbetslösa

Arbetslösa personer som kan stå till arbetsmarknadens förfogande ska vara inskrivna på arbetsförmedlingen (AF). Innan beslut om krav på praktik eller annan kompetenshöjande insats fattas enligt 4 kap 4 § SoL ska bildnings- och omsorgsnämnden (BON) samråda med arbetsförmedlingen.

I första hand gäller arbetslöshetsförsäkring. Innan ekonomiskt bistånd beviljas ska den enskilde styrka att arbete inte kunnat ordnas genom AF. AF:s upprättade handlingsplan bör uppvisas. Socialtjänstens handläggare ansvarar för att ett första trepartsmöte äga rum inom 3 månader.

Arbetsmarknadsenheten inom individ- och familjeomsorgen erbjuder kompletterande arbetsmarknadsinsatser.

Uppföljning

Socialtjänsten ska tillsammans med den enskilde följa upp planeringen. Uppföljning ska ske även i de fall individen erhåller insatser från Arbetsförmedlingen, kommunens arbetsmarknadsverksamhet eller annan aktör. Hur uppföljningen ska gå till avgörs i samråd med individen men utgångspunkten bör vara att uppföljningen sker minst var tredje månad genom möte. Uppföljningen kan ske enbart med socialtjänsten och individen eller tillsammans med andra parter som individen har kontakt med.

5.2 Feriearbetande ungdomar

En individuell bedömning ska göras om hur stor del av en feriearbetande ungdoms inkomst som ska medräknas vid bedömning av en förälders biståndsbehov. Den unge ska alltid få disponera en viss del av sin inkomst för egen räkning utan att det minskar den övriga familjens försörjningsstöd.

5.3 Företagare eller personer med fria yrken

För att få uppgifter om företagares inkomster (omsättning) bör den enskilde ta kontakt med skattemyndigheten som kan lämna uppgifter om momsredovisning och omsättning. Företagare är skyldiga att redovisa företagets inkomster för momsredovisning. En fullmakt från företagaren krävs för att uppgifter ska kunna hämtas från skattemyndigheten.

Aktiebolag, vissa handelsbolag och enskilda firmor representerar i de flesta fall en realiserbar tillgång. I de fall företaget inte representerar en tillgång ska den sökande, för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd, uppmanas att avveckla firman och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. En avveckling innebär att företagaren:

- säger upp momsregistrering
- avregistrerar företaget hos Patent- och registreringsverket
- avvecklar lokaler och inventarier

Matnorm kan efter en noggrann individuell prövning utbetalas i väntan på att en avveckling av företaget ska kunna ske.

Sökande med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister och frilansarbetare har ofta en F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestationer ska ställas.

5.4 Hemmaboende ungdomar

Föräldrar har underhållsskyldighet gentemot sina barn enligt 7 kap föräldrabalken. Underhållsskyldigheten upphör då barnet fyllt 18 år eller vid den tidpunkt då barnet slutar gymnasiet, dock senast när den unge fyller 21 år. När föräldrarna är underhållsskyldiga är det föräldrarna som ska söka bistånd.

Barn har aldrig en underhållsskyldighet gentemot sina föräldrar vilket på verkar vilken hänsyn som ska tas till underårigas inkomster när rätten till bistånd prövas. Den underåriges arbetsinkomster kan medräknas upp till den nivå som motsvarar den unges del i hushållskostnader inklusive del av bostadskostnaden.

Ungdomar som bor i föräldrahemmet, men där föräldrar inte har någon underhållsskyldighet, räknas som ensamstående i normen ”personliga kostnader” i försörjningsstödet och tillägg görs för gemensamma hushållskostnader dividerat med antalet hushållsmedlemmar.

Ett hemmavarande vuxet barn, över 24 år, som erhåller försörjningsstöd bör ges möjlighet att betala sin del av bostadskostnaden endast då föräldrarna har högre bostadskostnader än de annars skulle ha haft om barnet inte var hemmaboende, t.ex. då de behållit en större bostad än de i annat fall behövde, eller skulle ha varit berättigade till bostadsbidrag om ungdomen varit bosatt utanför hemmet. Bostadskostnaden ska då beräknas utifrån familjens antal personer/nettokostnaden för bostaden (om fyra personer bor i bostaden ska ungdomen medräknas $\frac{1}{4}$ av kostnaden efter avräkning för eventuellt bostadsbidrag).

Ungdomar under 24 år beviljas inte bistånd till bostadskostnad om de bor i föräldrahemmet. De beviljas bostadskostnad endast om föräldern kan styrka att kostnaden ökat då ungdomen fyllt 18 år, t.ex. vid sänkt bostadsbidrag när ungdomen slutat studera på gymnasial nivå. Bistånd till bostadskostnad kan då beviljas med summa motsvarande det sänkta bostadsbidraget.

Ungdomar som vill flytta hemifrån anses vara berättigade till bostadskostnad endast i undantagsfall. Utgångspunkten är då att det föreligger mycket starka skäl till flyttningen, vilket noggrant ska utredas. Det gäller när den unge fyllt 18 år och

avslutat sina gymnasiestudier. I annat fall är föräldrarna underhållsskyldiga och får i sådant fall även bekosta ungdomens egna boende.

Studerande i gymnasieskola, även över 18 år, som bor hos föräldrarna räknas in i familjen vid prövning av försörjningsstöd.

5.5 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.

För personer inom kriminalvården ska kriminalvårdsverket svara för alla kostnader under verkställighetstiden, med undantag för den enskildes eventuella kostnader i form av hyra och uppehälle under frigivningspermission. Den som avtjänar ett fängelsestraff kan normalt inte anses ha rätt till försörjningsstöd avseende bostadskostnader. Häktade personer och personer som avtjänar en faktisk strafftid på sex månader eller mindre kan dock beviljas bostadskostnaden om de riskerar att annars bli vräkt. Sökandes möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas.

Personer som dömts till fängelsestraff har i princip rätt att omgående påbörja verkställigheten. Vid ansökan om försörjningsstöd i avvaktan på fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos Kriminalvården.

I samband med avslutande av fängelsestraff ligger ansvaret för bistånd enligt socialtjänstlagen på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod. Det gäller även om den enskilde inte har någon bostad i den aktuella kommunen. En rimlig övergångsperiod kan vara ca 1 månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret.

Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar.

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har på samma villkor som personer inskrivna för annan sjukhusvård rätt till ekonomiskt bistånd. Personer dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag etc.

5.6 Personer 65 år och äldre

Personer som är 65 år och äldre, som saknar rätten till ålderspension och ansöker om ekonomiskt bistånd, ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd i stället. Om ekonomiskt bistånd beviljas i avvaktan beslut hos Pensionsmyndigheten ska biståndet återsökas enligt bestämmelserna i lagen om allmän försäkring (AFL, 17 kap. 1 § andra stycket).

5.7 Personer med Intensivövervakning med elektronisk kontroll s.k. fotboja

Det finns två kategorier av intensivövervakning med elektronisk kontroll och rätten till ekonomiskt bistånd skiljer sig åt mellan dessa. Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna.

- Personer som dömts till sammanlagt högst tre månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Grundtanken är att personer vid korta straff ska kunna fortsätta arbeta, studera eller delta i rehabiliterande verksamhet. Den dömda jämföras med person aktuell inom frivården, och har exempelvis rätt att fortsätta få eventuell pension eller sjukpenning, men ingen ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter beviljas inte eftersom dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.
- Personer som avtjänar fängelsestraff i minst två år kan som ett led i förberedelserna för frigivning ansöka om verkställighet utanför anstalt med fotboja i slutet av verkställigheten s.k. IÖV:s utsluss. Personen är då fortfarande inskriven på anstalt och har ingen rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning.

5.8 Sammanboende

Personer som bor tillsammans i ett hushåll ska i första hand anses dela utgifter och inkomster. Sammanboende lever billigare än två personer med skilda hushåll och riksnormen är därför konstruerad utifrån att makar och sammanboende behöver lägre

bistånd än ensamstående. Ogifta sammanboende jämställs med gifta sammanboende om de lever under äktenskapsliknande former, även om de hävdar att de inte har gemensam ekonomi. Makar och sambor har försörjningsplikt gentemot varandra.

När sammanboende separerar kan endast kortvarigt bistånd (under 2 månader) beviljas parterna enligt ensamståendenormen för att någon av dem ska finna annan bostad, mantalsskriva sig på annan adress och genomföra en flyttning.

5.9 Studerande

Huvudregeln är att studerande på grundskole-, gymnasial- och eftergymnasialnivå inte är berättigade till försörjningsstöd. För dessa grupper finns i regel andra finansieringsalternativ.

Vuxenstuderande ska ha sin försörjning genom olika former av studiestöd (Ekonomiskt bistånd, Socialstyrelsen) och inte försörjningsstöd. Undantag från denna regel gäller för:

- Personer som deltar i SFI-undervisning under en maximal tid av tre år under förutsättning att språklig utveckling sker
- Personer som bedriver grundskolestudier, maximalt under en tid av 1,5 år, under förutsättning att man sedan tidigare ej har grundskolekompetens eller högre, samt att studieplan presenteras och att studierna bedrivs på heltid och är studiebidragsberättigade.

En ansökan om bidragsdelen av studiemedel måste göras, men inte den del som avser lån.

Den studerandes maka/make/sambo och barn har normalt rätt till tillfälligt försörjningsstöd om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Kompletterande bidrag till familjen kan beviljas under 1 månads rådrumstid. Behöver familjen bidrag under längre tid bör den studerande söka arbete för att kunna försörja sin familj.

5.10 Våldsutsatta kvinnor

När socialtjänsten kommer i kontakt med kvinnor som utsatts för våld i hemmet måste en helhetssyn tillämpas. Barnens situation måste särskilt uppmärksammas. Olika stöd- och hjälpinsatser som kvinnan och hennes barn kan vara i behov av ska noga utredas. Det är inte säkert att regeln om sammanboende ska tillämpas. En eventuell ansökan

om försörjningsstöd kan prövas utifrån att kvinnan är ensamstående om hon har lämnat bostaden, befinner sig på kvinnojour eller på annat sätt har lämnat hemmet för att söka skydd. Reglerna kring krav på genomförda kontroller, senaste lönebesked eller uppvisande av kvitton kan också utelämnas i första skedet. En kontakt med kvinnan och hennes eventuella barn bör inte fokuseras på pengar utan på att tillgodose behoven av skydd, stöd och psykologisk bearbetning.

5.11 Värnpliktiga

Huvudregeln är att de bidrag som utgår enligt lagen om familjebidrag åt värnpliktiga m.m. ska täcka kostnader för uppehälle och bostad.

5.12 Makar, registrerade partner och sambor

Makars inkomster ska räknas som gemensamma vid prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Detsamma ska gälla för registrerade partners inkomster. I regel ska detta även gälla för dem som lever i sådana samboförhållanden som avses i sambolagen (2003:376). För sambor ska socialnämnden räkna med båda parter sammanlagda inkomster och tillgångar från sammanflyttningsdagen. Endast undantagsvis ges ekonomiskt bistånd enbart till den ena parten, om den som har inkomst inte bidrar till familjens försörjning. Bistånd ges, t.ex. i avvaktan på att den andra parten bidrar med sin inkomst eller uppfyller de villkor som nämnden ställer på honom eller henne. Villkoren kan t.ex. gälla att stå till arbetsmarknadens förfogande och ta erbjudet lämpligt arbete eller delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Andra situationer då undantag från principen om gemensamma tillgångar kan göras är, om den ena parten är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av den andra parten. Om den ena parten studerar och studierna är en förutsättning för den framtida försörjningen ska inte ställa som villkor för ekonomiskt bistånd, att han eller hon avbryter studierna för att stå till arbetsmarknadens förfogande. Om den studerande däremot har faktiska möjligheter att utan studierna få arbete som medför stadigvarande försörjning, kan det vara rimligt att han eller hon söker arbete för att kunna bidra till familjens försörjning. Den studerande bör dock få fullfölja påbörjad termin eller kurs

5.13 Utländska medborgare

Med undantag från vissa EU medborgare och deras anhöriga får utländska medborgare inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader utan att ha uppehållstillstånd.

Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresan.

5.13.1 Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska kunna uppvisa följande:

- Beslut om uppehålls- och arbetstillstånd
- Om tidigare tillstånd gått ut, bevis på inlämnad ansökan om förnyat uppehålls- och arbetstillstånd.

Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, t.ex. en akut nödsituation. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

5.13.2 Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t.ex. turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation, och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

5.13.3 Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA).

5.13.4 Nordiska medborgare

Nordiska medborgare ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare vid tillämpningen av socialtjänstlagen. (Lag om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster, 1995:479). Det är medborgarskapet som ger rätt till likabehandling. En icke-nordisk familjemedlem ska behandlas som en familjemedlem till en EU-medborgare.

5.13.5 Övriga EU-medborgare

För EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd inte gäller för dem. En EU-medborgare har uppehållsrätt om personen

- Är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- Har kommit till Sverige för att söka arbete och bedöms ha en verklig möjlighet att få anställning
- Är inskriven som studerande vid utbildningsanstalt (lägst gymnasienivå) i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckligt med tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige
- Har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar i Sverige

Mer information, t.ex. om vem som räknas som familjemedlem, finns på [migrationsverkets hemsida](#).

När det gäller rätten till bistånd gäller följande

- Arbetstagare – samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare
- Arbetssökande – oklart hur långt kommunens ansvar sträcker sig
- Icke yrkesverksamma personer t.ex. studerande (ska ha sin försörjning tryggad) – oklart hur långt kommunens ansvar sträcker sig.

5.13.6 Papperslösa

Med papperslös avses en person som befinner sig i Sverige utan tillstånd. I denna grupp ingår personer som har fått ett avvisningsbeslut, personer vars uppehållstillstånd har löpt ut eller återkallats och personer som aldrig har sökt uppehållstillstånd. Hit hör också EU-medborgare och deras familjemedlemmar som saknar uppehållsrätt.

Papperslösa saknar legal bosättning i Sverige. Socialtjänstens ansvar är därför begränsat till stöd och hjälp i akuta situationer (nöd) när personen vistas i kommunen (2 a kap 2 § SoL). Vilket stöd som är att anse som akut ska på samma sätt som för andra personer bedömas efter individuell prövning. Det finns inga särskilda bestämmelser som gäller specifikt för papperslösa utan de ska behandlas på samma sätt som andra personer som vistas i kommunen och söker stöd från socialtjänsten.

Kommunens ansvar kvarstår så länge personen vistas i kommunen och inte får sitt behov tillgodosett på annat sätt.

Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd vid akuta situationer ska kostnaden för läkemedel som bedöms ej kunna anstå och som förskrivs med stöd av lagen om hälso- och sjukvård till utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd (Förordning 2013:407) och regleras genom förordning 2013:412 om vårdavgifter, bedömas avse akuta behov.

6. Bilaga 1

Bilaga 1. Normer

1. Riksnormen för 2017 (gäller från och med 1 januari 2017)

Personliga kostnader per hemmavarande barn och skolungdom, i kronor								
Ålder	0 år	1-2 år	3 år	4-6 år	7-10 år	11-14 år	15-18 år	19-20 år
Summa personliga kostnader	1860	2100	1850	2100	2690	3120	3540	3570
Utan lunch 5 dagar/vecka	1730	1920	1670	1850	-	-	-	-

Personliga kostnader vuxna, i kronor			
	Ensamstående	Sambor	
Summa personliga kostnader	2980	5370	

Gemensamma hushållskostnader, i kronor							
Antal personer	1	2	3	4	5	6	7
Summa gemensamma hushållskostnader	950	1060	1330	1520	1740	1980	2150

Personliga kostnader uppdelade i poster

	0 år	1-2 år	3 år	4-6 år	7-10år	11-14år	15-18år	19-20 år	Ensamst.	Sambo
Livsmedel	780	890	950	1150	1320	1560	1840	1860	1740	2840
Kläder/skor	310	410	440	440	540	580	620	630	550	1090
Fritid/Lek	140	230	250	360	660	750	770	770	410	830
Hygien	570	510	150	90	110	170	250	250	280	610
Barn- och ungdomsförs.	60	60	60	60	60	60	60	60		
SUMMA	180	2100	1850	2100	2690	3120	3540	3570	2980	5370

Matnorm per dag

(Posten livsmedel delat med 30 dagar)

0 år	1-2 år	3 år	4-6 år	7-10 år	11-14 år	15-18 år	19-20 år	Ensamstående	Gifta/sambo
26	30	32	38	44	52	61	62	58	95

Umgängesbarn

(Posterna livsmedel, hygien och lek/fritid medräknas delat med 30 dagar)

0 år	1-2 år	3 år	4-6 år	7-10 år	11-14 år	15-18 år
50	54	45	52	70	83	96

7. Bilaga 2 Boendekostnader

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2016:9) om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad för år 2017;

Övriga kommuner

1 - 2 vuxna	7 075
1 - 2 vuxna och 1 barn	8 375
1 - 2 vuxna och 2 barn	10 400
1 - 2 vuxna och 3 barn	12 975
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn	12 975 + 2 025 per barn utöver 3

Övriga kommuner

1 - 2 vuxna	4 875
1 - 2 vuxna och 1 barn	6 100
1 - 2 vuxna och 2 barn	7 275
1 - 2 vuxna och 3 barn	9 275
1 - 2 vuxna och fler än 3 barn	9 275 + 1 175 per barn utöver 3

8. Bilaga 3 Prisbasbelopp

Prisbasbelopp

År	Period	Basbelopp, kr
2017		44 800
2016		44 300

Källa SCB